

költő, minden veszélyben légy rettenthetetlen, mert téged az Isten szent úja igazgat».

Nemrégiben Sárközi egy maganemzedékbeli költőtársa könyvéről írván bírálatot, hangsúlyozottan kiemelte, hogy ennek költészetéből hiányzik az egész élet vallásos átélése. Sárkőzit épen ez az egész-re irányuló, valláserejű felfogás jellemzi. Ez a theocentrikus világ-érzése tereli fantáziáját is mindegyre kozmikus képekhez és vonatkozásokhoz. Kötetének legrégibb darabja, a *Genesis*, már látásának erről a sajátosságáról tanúskodik; a már említett *Egy isteni torzóhoz* című költeménye végén pedig azt a gondolatot, hogy a műremeknek még törmelékei is magukban foglalják az egésznek tökéletességét, ezzel a képpel érzékíti meg: «Mert nemcsak egészben voltál isteni... s ha elomolsz ezer szilánkra, benne lesz az egészen mind az ezerben: izzó ősnap a tested, melyben a csillagok szertegomolygó ősnépe lakott».

Egész költészetében van valami éterikus, de ez a vonása épen nem hasonlít pl. Komjáthy Jenő konkrétumkerülő testetlenségéhez. Sárközi a valóság képeit is élesen látja és alkalomadtán tömören és szemléletesen festi is. Ime egy aratási képe: «Fényben barnul a tengeri bajsza, a föld tűzsárga, borzas üstöke elterül a nyíró kaszák előtt s a keresztek alján pihenőre dőtt barna mellek közt alszik a fenékö túlke vizében». De a művészi realizmusnak ilyen jelentkezései általában ritkák költészetében. Fantáziája minduntalan túlcsap a realitáson, a rajz vonalait mintegy sejtelmesen meghosszabbítja a tér és idő korlátain túl. A *hullámnézőhöz* című, vizuális magból fejlesztett szép költeményét pl. ilyen látomásszerű sorokkal zárja le: «Iesz egy utolsó éjtszaka, a Szerelem maglyája síkoltva kialszik s végsőt int a Halál Angyala szárnyaival, S hol dolga nincs többé, elhagyja, veszett hajó kapitánya, a Földet ő is utolsónak s más csillagra röpi. Ó, ne keresd akkor magadat, fajodat, — úgyis hiába bolyongnál, bús kert lesz a világ, eltemetett temető, — Am a folyó még zajdul, tűnik és bomlik az éjszínű hullám, példa marad, mikoron már példázni se kell». A szédítő távlatoknak ezzel az alvajáró biztossággal való elibékntrása valami rokon vonást mutat Vörösmarty költői ingéniumával (az idézett helyhez párhuzamul leginkább az Éj monológiát említhetem *Csongor*

és *Tündébből*). Disztichonos kompozícióiban pedig *Zalán* e'őhangjának sötétragvogósu melancholiája csendül meg. Ime mutatóul ezek ketteje:

Szól a kakas — háromszor ijeszti szavával a foszló

Árnyakat és a halott éjnek idétleneit.

Szól a kakas — háromszor ereszt szavát a magasba:

Föl, hajnal fiai! Értetek árad a fény!

*

Egy szál gyertya az asztalon, egy szál toll a kezemben,

És körülöttem az éj barna csererdeje züg...

S míg Nevedet leírom, daloló madarak sugarazzák

Át a homályt s kék láng lobban a penna hegyén.

Végül: Vörösmartyas ize van a *Más világot!* című, nagy vívőerejű alkotásnak is, mely az egész kötetnek egyik legteljesebb kihangzású darabja.

Vörösmarty génuszának századunk magyar lírájára gyakorolt általános mély hatása Sárközínél a művészi természet belsőbb rokonságának jegyeit is mutatja; lelkük közös vonása: az asztrális lírai lendület ereje.

Sárközi kötetében a legrégibb versek egyikének címe: *Fölfelé*. De valójában könyvének minden darabja fölfelé mutat. A «gondolat büszke hajójának» hittet, hévvel mutatja ama «földig sugárzó kikötőt», melynek igaz fényét csak a magas út izzadt hajósa látja».

Oda törj, égi hajó, ha el is tűnsz,

el is veszel színedőlő tűzében:

Halván, befogad minden gondolat végkikötője: Isten. *Rédey Tivadar*.

Nagy József: Az ethika alapvonalai. (Tud. Gyűjt. 12.) Ha valamire, úgy az ethikai értékek új fényrederítésére van szüksége szerencsétlen korunknak. Minden emberi közösség minden időben ezzel állt vagy bukkott és mégis újra meg újra szeretünk erről megfeledkezni. Épen ezért azonban ma, a nagy rázkódtatások napjaiban célszerű minél egyoldalúbban környezetben állást foglalni, a relativizmust minél messzebbre elkerülni, hisz ez amúgy is főbetegségünk korunknak. Örömmel üdvözölhetjük tehát, hogy Kant ethikájának bizonyos centrális helyzet jut e könyvben. De nem ártott volna egy rövidke fejezetben rámutatni arra, hogy a Shaftesburyvel összefüggő 18.

századi harmonia-ethika. a kanti rigorizmus első felfedezője (v. ö. Schiller költői gúnyolódásait arról, hogy a barátokat előbb meg kell gyűlölni, hogy aztán értéke lehessen a rájuk irányuló jócselekedetnek), mennyire féltreismerte már Kantot és milyen veszélyeknek meg modern, ma még hatványozódott tévedéseknek lett kútforrásává. Már itt becsúszott az esztétizálás az ethika területére, (főként a romantika nevelte azután nagyra), míg végül a modern idők végkép összeavarták az ethikai értékeket esztetikaiakkal s váltak egy hihetetlenül arcátlan egocentrikus ál-ethika szószólóivá. A kanti rigorizmus fölfedezésével, Kant eredeti állásfoglalásának 18. és 19. századi megfejlésével és megtalálásával jutottunk el oda, hogy minden nagyhajú modern «félsten» saját egyéni genialitása jogán külön testhezálló ethikát szab magának.

Csaknem azt lehetne állítani, hogy antiethikus állásfoglalás sokkal derekasabb s becületesebb cselekedet, mint ez a modern, szenvelgő esztétizáló ál-ethika. Épen ezért nem tanácsos Stirnert és Nietzschet egymás mellett tárgyalni, mert az előbbi a maga szolipszizmusában önmaga közösisítette ki magát az ethikai (tehát a reális) világból, az utóbbi pedig Kantot is jobban megértette, meg Schelerhez is közelebb áll bizonyos dolgokban, semhogy minden további nélkül pálcát törhessünk fölötte, főleg, ha Schelert feltűnően tiszteljük.

Nem bánnók azt sem, ha az ethika mennél harciasabb lenne, ha mennél teljesebben érintené a szociológiai, gazdasági problémákkal való kapcsolatokat épügy, mint az összkultúrával, a művészetekkel, költészettel való összefüggéseket. Nyiltan vallhatjuk ma Müller Ádámmal, a romantikus német szociológussal, hogy az ökonomiának a moráltól való modern függetlenítése okozta a társadalmi közösség pusztulását. Müller Ádámmal együtt valljuk továbbá azt is, hogy az individuum autarchiájának esztetikusa tana az ének a közösségből való kitépésére vezet. A művészetet sem szabad elszigetelni a közösség erőitől s így mindenképp szoros kapcsolatban kell tartani a morállal is.

Node mindezeknek a problémáknak a belevonásával ez az értéken könyv tízszerez terjedelmre dagadt volna és messze túllépte volna az alapvonalakkal jelzett határokat. Mindaz, ami már

itt az értékekről, a kollektivitásról, a kultúráról lehető, olyan kincs, amelyért nem lehetünk sivár jelenünkben elég hálásak. Fgy új, egészségesebb nemzedék nevelőjévé kell válnia. Ilyen könyveknek nem lenne szabad hiányoznia egy magyar család könyvespolcáról sem. A serdülő ifjúság nem tanulhatja meg elég korán, hogy az egyéni aktusok igen sok esetben a közre is kihatnak és hogy alig követhet el valaki olyan bűnt, mellyel csak önmagának ártana. Aki nem derék, munkás, lelkiismeretes tagja a köznek, az már erkölcstelen. *Koszó János.*

Verseskönyvek.

(Kövér Erzsébet: Magamban. — Nagy Lajos: Könnyek. — Takács István: Bús örökség. — Balásfalvi Kiss Ernő: Az élet fia. — Kerecseny János: Kerecheny várkapitány. — Tamás Aladár: A partok elindulnak.)

Kövér Erzsébet azok közé a költőnők közé tartozik, akiknél a költői megnyilatkozás nem jelenti egyúttal nőiességük megtagadását. Az Isten akarataiban való megnyugvás, a természet finomabb szépségeinek gven-géd átélése, minden szépnek és nemesnek féltő szeretete és megbecsülése, optimista emberszeretet — nem jellemzők-e ezek a női lélekre? Anyaszívvel nőies. A megérzésen keresztül jut el a megértésig. Harmónikus lelke az Istent, az *atyát* (ebben is mennyire nő l) nem *égg* csipkebokorban várja, hanem azt kéri tőle, hogy áldhassa és ölelhessen *virágzó* csipkebokorban». Néhány szép, Itáliától ihletett verse mellett formailag is legsikerültebb költeményei azok, melyeket a természet és a szemérmes, szeretetszerű szerelem fakasztott lelkében. Formaérzéke jó, nyelve azonban nem eléggé gazdag. Sokszor nem tud megfelelő szavakat találni az ihlet *egyszeri-égenek* kifejezésére. Verskedése («Igy látta Botticelli», «Mert téged külön törvény kötelez») az erdélyieket (elsősorban Nagy Emmát) — sóhajtásszerű, feleletlen kérdései Petőfit és Reményiket juttatják eszünkbe.

Nagy Lajos verskötetét tárgya szomorú aktualitása teszi figyelemreméltóvá. Zokogás a háborúban és fogásban senyvedő és hazatérte után nemsokára elhalt egyetlen fiú után, — ez költeményeinek tárgya sokféle variációban. Virrasztó, hallucinációs éjtiszakák, alvajáró nappalok, reménykedő